

Juridisk Publikation

STOCKHOLM - UPPSALA - LUND - GÖTEBORG - UMEÅ

Jakob Hobér

Dagordningens och framlagda förslags inverkan på
beslutsfattande vid bolagsstämma

Särtryck ur häfte 2/2017

DAGORDNINGENS OCH FRAMLAGDA FÖRSLAGS INVERKAN PÅ BESLUTSFATTANDE VID BOLAGSSTÄMMA

Av Jakob Hobér¹

Enligt 7 kap. 26 § aktiebolagslagen (2005:551) (ABL) tilläts bolagsstämman som huvudregel inte att med giltig verkan fatta beslut i frågor utanför den till stämmokallelsen bifogade dagordningen.² Denna huvudregel kan emellertid problematiseras – om det i ett i förväg presenterat förslag exempelvis föreslås utdelning om 5 kr per aktie, är det då möjligt att på bolagsstämman besluta om utdelning om 6 kr per aktie? I denna artikel behandlas omfattningen av dagordningens och i förväg framlagda förslags påverkan på bolagsstämmans möjligheter att fatta beslut. Detta är praktiskt viktiga aktieägarfrågor som är sparsamt och ofta otydligt behandlade i ABL och doktrin.

I. INLEDNING

Dagordningen som medföljer kallelsen till bolagsstämman³ verkar begränsande för stämman i och med bestämmelsen i 7 kap. 26 §⁴, som föreskriver att stämman som huvudregel inte med giltig verkan kan besluta i ärenden som inte i förväg har angivits i dagordningen.⁵ Stämmans möjligheter till beslutsfattande är även, som vi kommer att se, begränsade till innehållet i de förslag till beslut som kan medfölja kallelsen. Om stämman fattar beslut i ärende som inte har angivits i kallelsen, eller fattar ett avvikande beslut i de fall då ett förslag till beslut medföljer kallelsen, kan ett sådant beslut bli föremål för klander enligt 7 kap. 50–51 §§.

Bolagsstämman är det enda forum där aktieägarna ges möjlighet att utöva inflytande i enlighet med de rättigheter som följer av aktieinnehavet (aktierätten).⁶ Detta sker i första hand genom utövande av rösträtten. Bolagsstämman

¹ Tingsnotarie vid Södertälje tingsrätt. Artikeln är en omarbetad version av examensarbete presenterat vid juridiska fakulteten vid Lunds universitet vårterminen 2016.

² Huvudregeln gäller om det inte föreligger ett samtycke från samtliga berörda aktieägare (SAS-principen).

³ I artikeln används termerna bolagsstämma och stämma synonymt. Ingen generell distinktion görs mellan ordinarie eller extra stämma om inte detta särskilt nämns.

⁴ Samtliga lagrumshänvisningar i denna artikel avser aktiebolagslagen.

⁵ Med giltig verkan avses att ett beslut som inte fattats i enlighet med bestämmelserna om kallelse och dagordning kan bli föremål för en klandertalan enligt 7 kap. 50–51 §§. Med giltig verkan avses inte nullitet.

⁶ Lars Erik Taxell, Om aktierätt vid bolagsstämma, Åbo 1959 s. 9 f.; Clas Bergström och Per

ger därmed aktieägare möjlighet att försäkra sig om att deras investerade kapital används på ett optimalt sätt.⁷ Utifrån ett aktieägarperspektiv kan bolagsstämmans syfte sammanfattas i följande fyra funktioner: (i) att söka aktieägarnas godkännande för beslut som är utanför bolagsledningens handlingsutrymme; (ii) att förse aktieägarna med information; (iii) att erbjuda aktieägare ett forum för diskussion; och (iv) att möjliggöra för aktieägare att övervaka företagsledningen.⁸ Bolagsstämman kan som utgångspunkt fatta beslut i vilka ärenden som helst som berör bolaget.⁹ Stämmans kompetens benämns som rest- eller residualkompetens, vilket innebär att stämman har kompetens att fatta beslut i varje fråga som inte uttryckligen faller under något annat bolagsorgans exklusiva kompetens.¹⁰

Kallelseförfarandet till bolagsstämman regleras i 7 kap. Det är ett detaljrikt kapitel som behandlar tidsfrister, former för tillhandahållande, publiceringskrav samt plats och tid för bolagsstämman. I 7 kap. 24 § stipuleras att kallelsen ska innehålla ett förslag till dagordning, där samtliga ärenden som kan bli föremål för beslut vid bolagsstämman ska anges. Kallelsen ska även i vissa angivna situationer åtföljas av förslag till beslut som ska fattas på bolagsstämman, där det kanske viktigaste exemplet är ändringar i bolagsordningen.¹¹ Bestämmelsen i 7 kap. 26 § syftar till att skydda på bolagsstämman närvarande aktieägare från överrumplande beslut men även frånvarande aktieägare mot att bindas vid beslut som de inte har haft möjlighet att påverka. Bestämmelsen syftar även till att ge aktieägare en fullgod möjlighet till förberedelse för att ta ställning till förslagen. De två lagrummen speglar även ett annat syfte bakom lagstiftningen, nämligen att uppmuntra och stimulera till en aktiv ägarfunktion i framförallt stora bolag.¹²

Vissa möjligheter att avvika från dagordningens och de i förväg presenterade förslagens innehåll – vilket inkluderar, som ovan nämnts, berörda aktieägars samtycke – kommer i denna artikel att presenteras. Vad gäller möjligheten att besluta i ärenden som inte angivits i kallelsen, medges i 7 kap. 26 § vissa uttryckliga undantag från huvudregeln. Exempelvis får stämman oaktat dagordningens innehåll alltid besluta i ärenden som följer av lag eller den egna bolags-

Samuelsson, Aktiebolagets grundproblem, 5 uppl., Stockholm 2015 s. 64.

7 Therese Strand, Bolagsstämmor i praktiken: Preliminära slutsatser från Sverige och Danmark, NTS 2008:4 s. 80.

8 Strand (2008) s. 80.

9 Svante Johansson, Bolagsstämma, Stockholm 1990a s. 81.

10 SOU 1995:44 s. 77.

11 Se avsnitt 6.

12 Prop. 2004/05:85 s. 289 ff.; SOU 2001:I s. 12; SOU 1995:44 s. 11 f.

sordningen. Beträffande möjligheten att avvika från i förväg framlagda förslag anger ABL inte något uttryckligt undantag från huvudregeln. Ett sådant undantag kan emellertid möjligen utläsas ur förarbeten och doktrin.¹³

Frågorna som behandlas i artikeln har träffande beskrivits av advokat Claes Beyer:

Man kan tycka att saken rör formella petitesser som inte har så stor betydelse och som knappast kan väcka allmänt intresse. Men när man väl sitter där på ett stort publikt aktiebolags stämma, med kanske över 1 000 personer i lokalen, så kan frågan om en sak kan göras till föremål för beslut, eller ens för diskussion, orsaka både upprörda känslor och rubriker i pressen.¹⁴

Artikeln fortsätter nedan i avsnitt 2 med en presentation av lagstiftningens krav på dagordningens och framlagda förslags innehåll och ett kort tredje avsnitt om klander. Det fjärde avsnittet behandlar huvudregeln om hur dagordningen och framlagda förslag begränsar stämmans beslutsfattande. Därefter behandlas i avsnitt 5 undantagen då det är möjligt att besluta i ärenden som inte angivits i dagordningen. I avsnitt 6 diskuteras situationen då konkreta förslag fogats till kallelsen och i vilken utsträckning dessa förslag binder stämman. Artikeln avslutas med en sammanfattning.

2. INNEHÅLLSKRAV FÖR DAGORDNING OCH FRAMLAGDA FÖRSLAG

2.1 ALLMÄNNA INNEHÅLLSKRAV

En viktig del av ABL:s aktieägarskydd är rätten att erhålla kallelse till bolagsstämma.¹⁵ För bolagsstämman utgör kallelsen ett grundläggande dokument.¹⁶ I 7 kap. 17 § stadgas ett krav på att styrelsen inför såväl ordinarie som extra bolagsstämma utfärdar en kallelse. Kallelsen utfärdas för att aktieägarna ska erbjudas en praktisk möjlighet att delta och för att kunna utvärdera om det är önskvärt att delta.¹⁷ Aktieägarna ska genom kallelsen ges möjlighet att bevaka sina intressen i aktiebolaget.¹⁸ Kallelsens utformning ska vara tydlig och förmedla till aktieägarna att de har rätt att delta på bolagsstämman.¹⁹

¹³ Se avsnitt 6.

¹⁴ Claes Beyer, Kallelse, ärende och beslut på bolagsstämma, NTS 2002:3 s. 324.

¹⁵ Johansson (1990a) s. 179.

¹⁶ Robert Sevenius, Praktisk bolagsstyrning: roller, uppgifter och ansvar, Stockholm 2010 s. 93.

¹⁷ Bergström och Samuelsson (2015) s. 64.

¹⁸ Torsten Sandström, Svensk aktiebolagsrätt, 5 uppl., Stockholm 2015 s. 186 f.

¹⁹ Johansson (1990a) s. 187.

Vid bolagsstämmans öppnande ska dagordningen godkännas av stämman enligt 7 kap. 31 §.

Det allmänna innehållskravet för dagordningens utformning framkommer av 7 kap. 24 §. Där stadgas att, i förslaget till dagordning, styrelsen tydligt ska ange de ärenden som ska behandlas vid bolagsstämman. Ärendena ska vara numrerade. Vidare stadgas att det huvudsakliga innehållet i varje framlagt förslag ska anges, såvida förslaget inte rör en fråga av mindre betydelse för bolaget. Vid ändring av bolagsordningen ska det huvudsakliga innehållet i förslaget till ändring alltid anges.

Med ärende avses ett för bolaget relevant spörsmål som kan bli föremål för beslut på stämman.²⁰ Alla punkter på dagordningen är dock inte beslutsärenden, exempelvis framläggande av årsredovisning eller revisionsberättelse. Under ett och samma ärende kan flera förslag till beslut framläggas.²¹ Ett ärende som tas upp i dagordningen ska formuleras konkret och vara avgränsat. Det måste alltså handla om ett bestämt ärende, exempelvis *val av styrelseledamot*. En ärenderubrik får inte vara för allmänt hållen. Det är således inte möjligt att med giltig verkan besluta i frågor under en ärenderubrik som formuleras *övriga frågor* i dagordningen.²² Ett ärende kan inte heller röra rena informationsfrågor eller något som faller utanför stämmans kompetens. I övrigt uppställer inte ABL några kvalitativa krav för vad som anses utgöra ett ärende.²³

Om aktieägaren anser att ett ärende saknas i dagordningen har aktieägaren möjlighet att själv få det upptaget till behandling genom att åberopa sin initiativrätt och hänskjuta ärendet.²⁴ Styrelsen har dock rätt att neka att ta upp ett av aktieägare begärt ärende om det uppenbart skulle strida mot ABL eller bolagsordningen.²⁵

I 7 kap. 24 § 2 st. stadgas vidare att det huvudsakliga innehållet i varje framlagt förslag till beslut ska anges. Med det huvudsakliga innehållet menas att innehållet reduceras genom vissa förkortningar och sammanfattningar i inne-

20 SOU 1995:44 s. 170.

21 Claes Beyer, *Bolagsstämma – vad innebär koden?*, Stockholm Centre for Commercial Law, Stockholm 2005 s. 49.

22 Sven Unger, *Bolagsstämma i praktiken: en teoribok*, Stockholm 2014 s. 30.

23 Sevenius (2010) s. 95.

24 7 kap. 16 §.

25 Svante Johansson, *Minoritetsrätt på bolagsstämma*, Stockholm 1990b s. 15.

hållet. Detta får dock inte innebära att förslagens innebörd inte framgår.²⁶ Det huvudsakliga innehållet ska anges för att ge aktieägarna ett tillräckligt utförligt beslutsunderlag och därigenom ge aktieägarna möjlighet att utöva praktiskt inflytande.²⁷

Ett undantag från kravet att ange det huvudsakliga innehållet av framlagda förslag medges för frågor som är av *mindre betydelse* för bolaget, enligt 7 kap. 24 § 2 st. I dessa fall behöver innehållet inte återges i kallelsen. För vissa större bolag skulle kallelsorna få en ohanterlig omfattning om det fanns krav på att i kallelsen ange redogörelser för varje enskilt ärende på dagordningen.²⁸ Få förslag anses dock vara av mindre betydelse för bolaget.²⁹ I förarbetena anges exempel på sådana frågor. Frågor som inte berör ett förhållande i själva bolaget, exempelvis beslut om tillsättande av revisorer i stiftelser som bolaget förvaltar, anses vara av mindre betydelse. Likaså anses beslut som visserligen rör bolaget men vars ekonomiska betydelse för aktieägarna, sedd mot bakgrund av bolagets omfattning, är liten och som inte heller i någon större utsträckning påverkar styrningen eller organisationen av bolaget, vara av mindre betydelse för bolaget.³⁰ När lagstiftningen arbetades fram föreslogs först en omvänd ordning av kommittén, där ett ärende som var av *väsentlig betydelse* skulle återges i kallelsen. Som exempel på väsentlig betydelse angavs förslag om ett större företagsförvärv eller radikalt ändrad verksamhetsinriktning inom ramen för verksamhetsföremålet enligt bolagsordningen.³¹ Regeringen ansåg dock att kommitténs förslag gav ett alltför stort utrymme för att utelämna information som många aktieägare kunde anse vara relevant.³²

Kallelsen behöver återge det huvudsakliga innehållet i förslag endast i de fall det finns ett i förväg framlagt förslag. I de fall ett visst ärende ska upptas till behandling av stämman, men det vid kallelsetidpunkten inte finns något framlagt förslag, behöver alltså något förslagsinnehåll inte anges i kallelsen.³³

26 Prop. 2004/05:85 s. 602; prop. 1997/98:99 s. 108, s. 240 f.; SOU 1995:44 s. 169 ff.

27 Prop. 1997/98:99 s. 106.

28 Prop. 1997/98:99 s. 106.

29 Monica Lagercrantz och Dennis Westermark, Om nyemission, Stockholm 2013 s. 261.

30 Prop. 1997/98:99 s. 237.

31 SOU 1995:44 s. 269.

32 Prop. 1997/98:99 s. 107.

33 Andersson, Johansson och Skog, Aktiebolagslagen, kommentaren till 7 kap. 24 § ABL, Zeteo 2017-06-12 (hämtad 2017-11-01), (<https://zeteo.wolterskluwer.se>).

2.2 SÄRSKILDA INNEHÅLLSKRAV

Utöver de generella innehållskrav som ABL ställer på dagordningen och framlagda förslags utformning som presenterats ovan, finns det ytterligare krav vid särskilda ärenden. I 7 kap. 24 § 4 st. görs följande uppräkningsbestämmelser som anger särskilda innehållskrav för kallelsen:

Särskilda bestämmelser om innehållet i en kallelse finns i

- 2 § detta kapitel (deltagande i stämma),
- 13 kap. 10, 33 och 36 §§ (nyemission av aktier),
- 14 kap. 12, 26 och 29 §§ (emission av teckningsoptioner),
- 15 kap. 12, 31 och 34 §§ (emission av konvertibler),
- 16 kap. 3–5 och 7 §§ (vissa riktade emissioner m.m.),
- 18 kap. 8 § (vinstutdelning),
- 19 kap. 26 och 35 §§ (förvärv eller överlåtelse av egna aktier),
- 20 kap. 16 § (minskning av aktiekapitalet), och
- 25 kap. 5 § (likvidation).

Av dessa bestämmelser följer att när bolagsstämman ska fatta beslut i någon av de uppräknade frågorna måste ett specifikt förslag presenteras före stämman.³⁴

3. KORT OM KLANDER

Enligt 7 kap. 50 § kan ett beslut som har fattats på en bolagsstämma klandras om beslutet inte har tillkommit i behörig ordning eller på annat sätt strider mot ABL, mot tillämplig lag om årsredovisning eller mot bolagsordningen. Vidare stadgar 7 kap. 51 § 2 st. 3 p. att klandertalan kan väckas om kallelsen till bolagsstämma inte har skett eller om de bestämmelser om kallelse som gäller för bolaget i väsentliga delar inte har följts. Möjligheten att föra klandertalan anses utgöra en viktig del av minoritetsskyddet.³⁵ Enbart beslut kan bli föremål för klandertalan. Det är inte möjligt att klandra yttranden, förslag eller diskussionspunkter.³⁶

En klandergrund föreligger om beslutet inte har tillkommit i behörig ordning. Om styrelsen har underlåtit att i förväg ge aktieägarna information om ärenden som ska behandlas på stämman kan det innebära att beslutet inte tillkommit

³⁴ Unger (2014) s. 195.

³⁵ Erik Nerep, Klander av bolagsstämmobeslut, Stockholm Centre for Commercial Law, Stockholm 2014 s. 69; Daniel Stattin, Minoritetsskydd och klander, Stockholm Centre for Commercial Law, Stockholm 2008 s. 75.

³⁶ Nerep (2014) s. 71.

i behörig ordning.³⁷ Detta är även fallet avseende formellt felaktiga beslut vars felaktighet hänförs till beslutets tillkomstsätt, t.ex. när en behörig aktieägare har förvägrats rösträtt på stämman. En förutsättning för en framgångsrik klandertalan är att felaktigheten har haft inverkan på beslutsfattandet.³⁸ Den som klandrar ett beslut som har fattas med ett formellt fel som inte påverkar beslutsfattandet kommer förmodligen inte vinna framgång i domstol.³⁹ Ett formellt fel kan godtas så länge det *tydligt* framgår att det inte har haft påverkan på utgången av beslutet.⁴⁰

En klandertalan med 7 kap. 51 § 2 st. 3 p. som grund kräver att kallelse inte har utfärdats eller att bestämmelserna om kallelse som gäller för bolaget *i väsentliga* delar inte har följts. En klandergrund enligt denna bestämmelse kan vara att kallelsen inte har skett inom angiven tid eller på korrekt sätt.⁴¹ Vad som utgör ett *väsentligt* eftersättande av de för bolaget gällande kallelsebestämmelserna är inte givet. Avvikelsen får inte vara alltför obetydlig.⁴² Huruvida en kallelse som utgått några dagar för sent, i viss mån har ett oklart innehåll eller inte är helt fullständig, utgör obetydliga avvikelser, får avgöras från fall till fall.⁴³

4. KALLELSENS INNEHÅLL SOM BEGRÄNSNING AV BOLAGS-STÄMMANS BESLUTFATTANDE

4.1 KALLELSENS SYFTE

Ändamålet med kallelsens begränsande funktion för bolagsstämmans beslutsfattande är bland annat att skydda aktieägare från överrumplande beslut. Reglerna om kallelsens innehåll är uppsatta i aktieägarnas intresse.⁴⁴

I den svenska aktiebolagsrättens begynnelse fäste Hagströmer vikt vid att de vid bolagsstämman närvarande aktieägarna inte ska kunna binda de frånvarande vid beslut som de inte haft möjlighet att påverka. Hagströmer fäste inte vikt vid det som lagstiftaren identifierat som bestämmelsernas huvudsakliga

37 SOU 1971:15 s. 233.

38 Prop. 1975:103 s. 417; Nerep, Adestam och Samuelsson, Aktiebolagslag (2005:551) 7 kap. 50 §, Lexino 2016-12-05 (hämtad 2017-11-01), (www.karnovgroup.se).

39 Se t.ex. Håkan Nial, Om klanderbara och ogiltiga bolagsstämmobeslut, Stockholm 1934 s. 10; prop. 1975:103 s. 401 f.; SOU 1971:15 s. 234.

40 Prop. 1975:103 s. 401.

41 Nerep, Adestam och Samuelsson, Aktiebolagslag (2005:551) 7 kap. 51 §, Lexino 2016-02-20 (hämtad 2016-08-01), (www.karnovgroup.se).

42 Andersson, Johansson och Skog, Aktiebolagslagen, kommentaren till 7 kap. 51 § ABL, Zeteo 2017-06-12 (hämtad 2017-11-01), (<https://zeteo.wolterskluwer.se>).

43 Nerep, Adestam och Samuelsson, Aktiebolagslag (2005:551) 7 kap. 50 §, Lexino 2016-12-15 (hämtad 2017-11-01), (www.karnovgroup.se).

44 Daniel Stattin, Företagsstyrning, Uppsala 2005 s. 92.

syfte, nämligen att skydda aktieägare mot överrumplande förfaranden.⁴⁵ I motiven till 1895 års ABL uttalades att kallelsens innehåll bygger på en tanke om aktieägar skydd. Regeln introducerades för att ”[...] förekomma öfverrumplingar [...]” och ”[...] förekomma fattande af beslut i ärende, med hvilket aktieägarne ej haft tillfälle att före stämman göra sig förtrogne [...]”.⁴⁶ Syftet med att begränsa beslutsunderlaget till vad som anges i kallelsen är detsamma i dag – att skydda mot överrumplande förfaranden. Detta syfte har konsekvent påtalats i förarbetena till uppdateringar av ABL.⁴⁷

Utöver ändamålet att skydda aktieägarna från överrumplande beslut återfinns i förarbetena en tanke att genom principen skapa förutsättningar för en aktiv ägarfunktion, särskilt i stora bolag.⁴⁸ Bestämmelserna om kallelsens innehåll i 7 kap. 24 § syftar vidare till att skapa ett rättssäkert system för beslutsfattandet på bolagsstämman.⁴⁹

En bolagsstämmas möjligheter att avvika från kallelsens innehåll kan utgöra ett latent hot mot aktieägarna.⁵⁰ Om det föreligger för stora skillnader mellan dagordningen i kallelsen och vad som behandlas på stämman finns det en risk att aktieägare vilsledds om bolagsstämmans syfte. Särskilt farlig är den situation då en aktieägare väljer att avstå från att delta då vederbörande inte tror att ett visst ärende ska behandlas. Det innebär att aktieägaren får svårt att utöva något praktiskt inflytande över bolaget.⁵¹ En vilsledande kallelse kan även innebära att en aktieägare avstår från att medföra biträden till stämman och i övrigt inte får tillräckligt goda möjligheter att förbereda sig. Förberedelserna kan bestå i kunskapsinhämtning, utredningar och undersökningar. Det kan också röra sig om att en aktieägare önskar skapa en gemensam agenda med andra aktieägare i viss fråga och att de därför behöver skaffa sig fullmakter för att bilda en tillräcklig opposition mot förslag som de önskar rösta ned.⁵²

45 Johan Hagströmer, Om aktiebolag enligt svensk rätt, Stockholm 1872 s. 230.

46 Hjalmar Hammarskjöld (red.), Förslag till lagar om enkla bolag och handelsbolag, om aktiebolag samt om föreningar för ekonomisk verksamhet m.m., Stockholm 1890 s. 120 f. Syftet mot överrumplande beslut har återupprepats i senare omarbetningar av ABL. Se bland annat Förslag till lag om aktiebolag äfvensom till andra därmed sammanhängande författningar, Stockholm 1908 s. 104.

47 Johansson (1990a) s. 188; Sigfrid Skarstedt, Allmänna aktiebolagslagen av den 12 augusti 1910, 7 uppl., Stockholm 1942 s. 252.

48 SOU 2001:1 s. 16.

49 Johansson (1990a) s. 85.

50 Johansson (1990a) s. 202.

51 Prop. 1997/98:99 s. 106.

52 Nerep, Adestam och Samuelsson, Aktiebolagslag (2005:551) 7 kap. 24 §, Lexino 2013-02-01 (hämtad 2016-08-01), (www.karnovgroup.se).

Utan ett tillräckligt fylligt beslutsunderlag riskerar aktieägarnas inflytande i bolaget att undergrävas.⁵³ Kallelsens innehåll hör även samman med aktieägares möjlighet att föra fram egna ärenden i enlighet med initiativrätten. Utifrån kallelsens innehåll fattar en aktieägare beslut om denne önskar ta upp ett eget ärende. Aktieägare kan nekas möjligheten att göra en fullgod utvärdering av detta om kallelsens innehåll inte är korrekt.⁵⁴ Aktieägarens rösträtt blir inte effektiv om den inte förenas med en rätt att väcka förslag som ska behandlas på stämman och med en rätt att på stämman framföra alternativ till vad styrelsen eller annan aktieägare föreslagit.⁵⁵

Minoritetsskyddet i ABL brukar betraktas ur två synvinklar. För det första kan minoritetsskyddet betraktas som ett hinder för majoritetens beslutande verksamhet. För det andra kan det ses som en möjlighet för aktieägarminoriteter att hävda sina intressen.⁵⁶ Det är det senare perspektivet som ligger bakom bestämmelserna om kallelsens innehåll.⁵⁷ Minoritetsskyddsreglerna åtnjuts av minoriteten utan att den behöver agera; skyddet är passivt eller latent. I praktiken kan dock minoriteten behöva agera för att skyddet ska bli verkligt, genom exempelvis klandertalan.⁵⁸ Det ska påpekas att kallelsens betydelse för bolagsstämmans beslutsfattande i egentlig mening utgör en del av aktieägar-skyddet, dvs. det åtnjuts av alla aktieägare oavsett storlek på aktieinnehav.

4.2 DAGORDNINGENS OCH FRAMLAGDA FÖRSLAGS BEGRÄNSANDE FUNKTION

Av 7 kap. 26 § följer att stämman som huvudregel inte med giltig verkan kan fatta beslut i frågor som inte återfinns i dagordningen (såvida samtycke inte föreligger). Dagordningens begränsande funktion gäller enbart möjligheten att fatta beslut på stämman. Det är möjligt att vid en stämma *diskutera* ämnen som inte tagits upp i dagordningen.⁵⁹ Ärendena i dagordningen binder bolags-stämman genom att stämman inte med giltig verkan får besluta i icke angivna

53 Nerep, Adestam och Samuelsson, Aktiebolagslag (2005:551) 7 kap. 24 §, Lexino 2013-02-01 (hämtad 2016-08-01), (www.karnovgroup.se).

54 Rolf Skog, Rodhes aktiebolagsrätt, 24 uppl., Stockholm 2014 s. 172.

55 Taxell (1959) s. 10; Lars Erik Taxell, Aktieägarens rättsskydd, Åbo 1961 s. 21; SOU 1995:44 s. 161.

56 Johansson (1990b) s. 7; Claes Beyer och Urban Båvestam, Är minoritetsskyddet befogat – finns det risk för minoritetsmissbruk?, Stockholm Centre for Commercial Law, Stockholm 2008 s. 11.

57 Beyer och Båvestam (2008) s.14.

58 Beyer och Båvestam (2008) s.13.

59 Johansson (1990a) s. 181.

ärenden men även genom att stämman i princip inte kan undandra sig att behandla ett angivet ärende.⁶⁰

Om enbart ett ärende medföljer kallelsen och inte ett förslag till beslut, är stämman inte bunden att fatta särskilt beslut i det ärendet.⁶¹ Det är möjligt att besluta enligt förslag som framställs först på stämman förutsatt att ärendet är korrekt angivet.⁶² Om det däremot är så att ärendet åtföljs av ett förslag till beslut är det inte klart huruvida stämman enbart kan anta eller avslå förslaget, eller om stämman kan anta ett reviderat förslag. Detta diskuteras nedan i avsnitt 6. Ska andra ärenden än de som korrekt angivits i dagordningen behandlas kan en ny stämma sammankallas, om dessa inte omfattas av undantagen i avsnitt 5.⁶³

Kallelsens innehåll har varit föremål för prövning i ett avgörande från Svea hovrätt av den 21 december 2006, mål nr T 9547-05.⁶⁴ I målet klandrades ett stämmobeslut med grunden att det huvudsakliga innehållet i ett framlagt förslag inte medföljt kallelsen, vilket krävs enligt 7 kap. 24 §. Förslaget hade röstats ned på stämman och klaganden i målet klandrade beslutet. Klaganden hade före stämman inskickat förslag till beslut om särskild granskning. I den av styrelsen utfärdade kallelsen infogades ärendet men frågan var om det huvudsakliga innehållet hade återgivits i kallelsen. Domstolen uttalade:

Utan någon ytterligare beskrivning av innehållet av förslaget eller en hänvisning till ett bifogat förslag kan inte det huvudsakliga innehållet av förslaget anses ha angetts.

Det förslag till beslut som klaganden hade skickat in till styrelsen var utförligt och innehöll fem granskningsteman i anslutning till ärendet samt grunder för begäran om granskning. I kallelsen återfanns inte någon återgivning av dessa granskningsteman utan endast ärendet självt: *förslag om särskild granskning*. Svea hovrätt fann att kallelsen inte levde upp till kraven i 7 kap. 24 § och upphävde därför beslutet.

60 Johansson (1990a) s. 203.

61 Prop. 1975:103 s. 400 f.; SOU 1971:15 s. 233; Johansson (1990a) s. 188.

62 Unger (2014) s. 196.

63 NJA 1910 s. 82.

64 Rättsfallet behandlar bestämmelser om kallelsens innehåll enligt tidigare gällande ABL. Innehållet är i nuvarande ABL i allt relevant detsamma.

Slutligen har det sagts att aktiebolagsrätten ska utgöra olja och inte sand i det bolagsrättsliga maskineriet.⁶⁵ Ett alltför långtgående aktieägar skydd skulle kunna utgöra sådan sand. Principen om dagordningens och framlagda förslags begränsande funktion för stämmans beslutsfattande bör därför inte missbrukas av aktieägarna.⁶⁶

5. MÖJLIGHETER FÖR BOLAGSSTÄMMAN ATT BESLUTA I ÄRENDE SOM INTE ÅTERFINNS I DAGORDNINGEN

5.1 SAMTLIGA AKTIEÄGARES SAMTYCKE

I 7 kap. 26 § anges att beslut får fattas i ärende som inte har medtagits i dagordningen om samtliga aktieägare som berörs av beslutet samtycker till det. Sedan länge har aktieägare haft möjligheten att samtycka till beslut som strider mot aktieägar skyddsregler. Utgångspunkten är att aktieägare som påverkas av beslutet måste samtycka till det för att det ska bli aktiebolagsrättsligt rättsenligt.⁶⁷ Om felet enbart omfattar en viss grupp aktieägare fordras enbart de berördas samtycke för att felet ska läka.⁶⁸ Har vissa aktieägare kallats på föreskrivet sätt, medan andra inte har det, kan beslut fattas om de som inte blivit kallade vid stämman medger att ett ärende avgörs. Samtycke kan lämnas på förhand.⁶⁹ Vidare kan samtycke vara uttryckligt eller konkludent.⁷⁰ Föreligger samtycke av samtliga aktieägare vars rättigheter berörs innebär det att alla rättsverkningar av aktieägar skyddsnormer överträds försvinner. Förutsatt att ett beslut inte är oförenligt med någon annan associationsrättslig norm är beslutet fullt giltigt.⁷¹

5.2 ÄRENDE ENLIGT LAG ELLER BOLAGSORDNING

Enligt 7 kap. 26 § kan bolagsstämman besluta i ärende som inte har angivits i kallelsen om det är ett ärende som enligt lag eller bolagsordning ska behandlas på stämman. Vilka ärenden som enligt bolagsordningen ska behandlas varierar givetvis mellan bolag. Det som enligt 7 kap. 11 § ska avhandlas på en ordinarie

65 Beyer och Bävestam (2008) s. 12.

66 Beyer och Bävestam (2008) s. 12.

67 Bergström och Samuelsson (2015) s. 63.

68 Prop. 1975:103 s. 401.

69 Andersson, Johansson och Skog, Aktiebolagslagen, kommentaren till 7 kap. 24 § ABL, Zeteo 2016-06-01 (hämtad 2016-08-01), (<https://zeteo.wolterskluwer.se>); prop. 2004/05:85 s. 603. Jfr NJA 2013 s. 117. Fallet kommenteras av Niklas Arvidsson i artikeln Associationsrättsligt samtycke och skadestånd – särskilt om förhållandet mellan samtyckesprincipen och associationsintresset, SvJT 2014 s. 653 ff.

70 Nerep, Adestam och Samuelsson, Aktiebolagslag (2005:551) 7 kap. 26 §, Lexino 2013-02-01 (hämtad 2016-08-01), (www.karnovgroup.se).

71 Arvidsson (2014) s. 655.

bolagsstämma är fastställelse av resultaträkningen och balansräkningen, förlust- och vinstdispositioner, ansvarsfrihet för VD och styrelse samt andra ärenden som bolagsstämman enligt ABL eller bolagsordningen ska behandla.

Skälet till att ärenden enligt bolagsordningen får behandlas trots att de inte anges i kallelsen är att bolagsordningen anses vara en för aktiebolaget grundläggande handling.⁷² Bolagsordningens innehåll anses därtill vara känt för aktieägarna. Det är därför inte ändamålsenligt att förhindra bolagsstämman från att besluta i de obligatoriska ärendena enbart därför att de inte angivits i kallelsen.⁷³ Bolagsordningen måste dock inte innehålla föreskrifter om ärenden som ska tas upp på stämman. Det är upp till bolaget att besluta om detta.⁷⁴ Bestämmelsen ska inte ses som en befrielse från kravet att ange de obligatoriska ärendena i kallelsen. Det ska snarare ses som en undantagsregel betingad av praktiska skäl.⁷⁵

5.3 NÄRBESLÄKTADE ÄRENDEN

På en bolagsstämma kan det fattas beslut i så kallade närbesläktade ärenden, även om de inte angivits i kallelsen enligt 7 kap. 26 §. Närbesläktade ärenden har ett nära samband med ett annat ärende som korrekt angivits i kallelsen till stämman. I bestämmelsen används formuleringen ärende som ”omedelbart föranleds av ett annat ärende”. Formuleringen antyder en restriktiv hållning.⁷⁶ Att besluta i ett närbesläktat ärende kan enbart göras i uppenbara fall.⁷⁷

Frågan har uppstått om ett ärende kan vara närbesläktat med enbart ett obligatoriskt ärende eller om detta gäller samtliga ärenden upptagna i dagordningen. Den gängse uppfattningen är att någon begränsning till obligatoriska ärenden inte anses föreligga.⁷⁸ Således kan ett ärende som tas upp trots att det inte angivits i kallelsen vara närbesläktat med vilket ärende som helst, förutsatt att detta ärende är korrekt upptaget på stämman.

Det kan vara en komplicerad bedömningsfråga att avgöra vad som omedelbart föranleds av ett annat ärende. Även lagstiftaren anser att bestämmelsen är

72 Prop. 1975:103 s. 247.

73 Prop. 1975:103 s. 401 f.

74 Nerep, Adestam och Samuelsson, Aktiebolagslag (2005:551) 7 kap. 26 §, Lexino 2013-02-01 (hämtad 2016-08-01), (www.karnovgroup.se).

75 Johansson (1990a) s. 200.

76 Sandström (2015) s. 187.

77 Johansson (1990a) s. 203.

78 Nerep, Adestam och Samuelsson, Aktiebolagslag (2005:551) 7 kap. 26 §, Lexino 2013-02-01 (hämtad 2016-08-01), (www.karnovgroup.se).

obestämd till sin omfattning.⁷⁹ I förarbetena framkommer viss vägledning för hur denna undantagsregel ska bedömas:

Om stämman fattar beslut i en fråga och beslutet som en mer eller mindre nödvändig eller självskriven följd kräver beslut i ett därmed sammanhängande ärende eller om frågorna annars står i så nära samband med varandra att de rimligtvis bör behandlas och avgöras samtidigt, kan de ofta i förevarande avseende betraktas som en enhet, dvs som ett ärende.⁸⁰

Som exempel anges i förarbetena att då det i dagordningen anges *val av revisor*, anses minoritetens rätt att hos Bolagsverket begära att minoritetsrevisor förordnas *omedelbart föranlett*.⁸¹ Detsamma gäller om det i kallelsen som ärende anges *entledigande av revisor*. Då anses val av ny revisor vara *omedelbart föranlett*.⁸² Ytterligare exempel kan vara att som en punkt på dagordningen ange *försäljning av en industrifastighet*. Ett pris för transaktionen har förhandlats fram av styrelsen. På stämman uppmärksammas att på industrifastigheten finns en ombyggd lastbil som är anpassad till industrifastigheten. Lastbilen är inte fastighetstillhör. Försäljning av denna lastbil omfattas inte direkt av ärendet som det angivits i dagordningen. Dock anses försäljning av lastbilen vara omedelbart föranlett av försäljningen av industrifastigheten.⁸³

5.4 EXTRA BOLAGSSTÄMMA

Av 7 kap. 26 § framgår att bolagsstämman har rätt att besluta om kallelse till extra bolagsstämma för att besluta i fråga som inte angivits i kallelsen. Det här undantaget ska ses tillsammans med 7 kap. 13 § om minoritetens (i detta fall ägare till en tiondel av samtliga aktier i bolaget) rätt att begära extra stämma. Möjligheten enligt 7 kap. 26 § kan vara av betydelse om t.ex. en mindre andel av aktieägarna än som förutsätts i 13 § är närvarande på stämman, eller om den majoritet på stämman som vill ha extra stämma inte företräder en så stor del av aktiekapitalet som 13 § kräver.⁸⁴ Ett beslut om extra stämma enligt 7 kap. 26 § kräver beslut med enkel majoritet av närvarande röster på stämman vilket gör att beslut enligt 26 § är lättare att åstadkomma.

79 SOU 1971:15 s. 235.

80 Prop. 1975:103 s. 402.

81 SOU 1971:15 s. 235.

82 Bo Dahlgren och Krister Moberg, Rösterna på stämman, Stockholm 1987 s. 40.

83 Johansson (1990a) s. 203.

84 Prop. 1975:103 s. 402; SOU 1971:15 s. 235.

När beslut fattats om att kalla till extra stämma antingen genom 7 kap. 26 § eller 7 kap. 13 § är stämman skyldig att ta upp ärendet som anges som grund för stämman till saklig prövning. Det föreligger dock en rätt för stämman att avvisa ärende som vid bifall uppenbart skulle leda till ett beslut som strider mot ABL eller bolagsordningen.⁸⁵ Det kan även leda till att en sådan stämma inte ens behöver utlysas om ärendet står i strid med ABL eller bolagsordningen.⁸⁶

5.5 SÄRSKILD GRANSKNING

Ytterligare ett undantag då det är möjligt att behandla ett ärende som inte angivits i kallelsen gäller särskild granskning enligt 10 kap. 22 §.

10 kap. 22 § stadgar att förslag om särskild granskning ska framställas på *ordinarie bolagsstämma* eller på *stämma där, enligt kallelsen till stämman, ärendet ska behandlas*. Av ordalydelsen i 10 kap. 22 § följer således att förslag om granskning kan framställas när som helst under ordinarie bolagsstämma utan att ärendet har angivits i kallelsen, medan det vid extra bolagsstämma måste ha framgått av kallelsen att ärendet ska behandlas.⁸⁷

Syftet att kräva angivelse om särskild granskning i kallelse till extra stämma är att förhindra scenariot att beslut om granskning överrumplar aktieägare vid en stämma där endast en liten del av aktieägarna närvarar. Särskild granskning kan nämligen inverka negativt på ett bolags anseende och ska därför inte kunna brukas chikanöst.⁸⁸

Möjligheten att behandla särskild granskning trots att ärendet inte angivits i kallelsen får anses vara avvikande i sammanhanget då stämman i egentlig mening inte *fattar beslut* om att utse särskild granskare. Stämman ska enbart utröna om ett förslag om att utse särskild granskare kan vinna stöd hos ägare till minst en tiondel av samtliga aktier i bolaget eller ägare till minst en tredjedel av de aktier som är företrädna på stämman. När stämman har uttrönt ifall ett förslag kan vinna tillräckligt stort stöd, kan detta resultera i att Bolagsverket utser en särskild granskare.⁸⁹

Jag ställer mig frågande till vad som skiljer detta från att diskutera ett ärende, vilket alltid är tillåtet. Åtgärderna enligt 10 kap. 22 § hade förmodligen med giltig verkan kunnat vidtas även utan denna bestämmelse. Att denna

85 NJA 1960 s. 698; Johansson (1990a) s. 196.

86 Johansson (1990a) s. 196 f.

87 SOU 1971:15 s. 272; Ds 2015:25 s. 31.

88 SOU 1971:15 s. 272.

89 Unger (2014) s. 193.

lagstadsdade rätt införts beror möjligen på att det är en del av minoritets-skyddet och därför är särskilt skyddsvärt.

6. MÖJLIGHETER FÖR BOLAGSSTÄMMA ATT FRÅNGÅ I FÖRVÄG FRAMLAGT FÖRSLAG TILL BESLUT

6.1 BAKGRUND

I detta avsnitt förutsätts att ärendet är korrekt angivet och att ärendet åtföljs av ett i förväg framlagt förslag till beslut som medföljer kallelsen. Här ska undersökas om stämman är bunden till att antingen bifalla eller avslå det presenterade förslaget, eller om det är möjligt att bifalla ett reviderat förslag. Oaktat förhållandet mellan ärende och förslag samt de avvikelser som här kommer att diskuteras, gäller återigen att samtliga berörda aktieägare genom samtycke kan besluta i de ärenden och förslag som de önskar.⁹⁰ Förhållandet mellan ärende och förslag till beslut har sammanfattats enligt nedan:

- a. ett *förslag* är inte framlagt även om *ärendet* finns på dagordningen;
- b. *förslag* behöver inte framläggas samtidigt som aktieägaren begär att ta upp *ärendet*;
- c. även om *förslaget* från aktieägares sida skriftligt meddelats bolagets styrelse före stämman, har inte förslaget underställts stämman för beslut förrän någon – förslagsställaren eller annan – rest sig upp på stämman och framlagt *förslaget*;
- d. om ett från en aktieägare insänt *förslag* rymms under ett *ärende* som redan finns på dagordningen, behöver man inte göra ett nytt *ärende* av det insända *förslaget*. Bolagets styrelse har vidare ingen skyldighet att formulera ärendet exakt så som aktieägaren föreslår, om det exempelvis befinns lämpligare att skapa en vidare rubrik där såväl aktieägarens som andra *förslag* kan ingå.⁹¹

Ett åskådliggörande exempel på distinktionen mellan förslag och ärende är att ärendet är *val av styrelseledamot* medan *namn på person* som föreslås bli vald till styrelseledamot är ett förslag. Under ett och samma ärende i kallelsen är det möjligt att flera förslag läggs fram. Det är även möjligt att först på stämman framlägga ett förslag till beslut förutsatt att det kan hänföras till ett i kallelsen angivet ärende.⁹² Angående förslag i allmänhet behöver kallelsen innehålla det huvudsakliga innehållet endast i de fall när det finns ett framlagt förslag. I de

90 Knut Rodhe, Aktiebolagsrätt, 15 uppl., Stockholm 1990 s. 189; Urban Båvestam, Särskild granskning – frågor för stämmobehandlingen, Stockholm Centre for Commercial Law, Stockholm 2014 s. 46; Skog (2014) s. 174.

91 Beyer (2005) s. 50.

92 Beyer (2005) s. 49.

fall ett visst ärende ska upptas till behandling av stämman, men det vid kallelsetidpunkten inte finns något framlagt förslag, behöver förslagsinnehållet inte anges.

Den svenska ordningen med förhållandet mellan ärende och förslag, samt dagordningens innehåll som begränsande funktion för stämmans beslutsfattande, är ett internationellt undantag. I många västerländska rättsordningar måste det alltid finnas ett förslag i anslutning till ett ärende. Det kan i vissa fall vara så att det inte finns något ärende utöver förslaget; det är förslaget som är ärendet.⁹³

I vilken omfattning stämmans beslutsfattande begränsas av framlagda förslag är oreglerad i ABL. Viss vägledning finns dock att hämta i förarbetsuttalanden:⁹⁴

Och av lagens syfte följer att om kallelsen eller i handlingarna skall ingå förslag till bolagsstämmobeslut av angivet innehåll [...] stämman inte utan berörda aktieägares samtycke kan fatta beslut som innebär en reell avvikelse från förslaget.⁹⁵

[...] med vissa mindre undantag, bolagsstämman inte får fatta beslut som innebär en reell avvikelse från i kallelsen framlagda förslag med mindre samtliga aktieägare i bolaget är överens om det [...].⁹⁶

En viktig princip för bolagsstämmans beslutsfattande anses vara att stämman inte får fatta beslut som innebär en reell avvikelse från i kallelsen framlagda förslag med mindre samtliga aktieägare i bolaget är överens därom. Stämman har alltså att välja mellan att godta förslaget, eventuellt med mindre, formella justeringar och att avslå det.⁹⁷

Stämman har alltid möjlighet att rösta ned eller bordlägga förslag.⁹⁸ Ett positivt utslag vid omröstning av ett förslag får dock inte innebära en substantiell avvikelse från innehållet i det framlagda förslaget. Detta gäller särskilt de situationer då ABL uppställer krav på att förslag till beslut i vissa frågor ska medfölja kallelsen. Nedan diskuteras först den situationen då förslag medföljer kallelsen

93 Unger (2014) s. 195.

94 Detta är förarbetsuttalanden från olika omarbetningar av ABL.

95 Prop. 1975:103 s. 400 f.; SOU 1971:15 s. 233.

96 Prop. 2004/05:85 s. 299.

97 SOU 2001:1 s. 252.

98 Carl Hemström, Aktiebolagslagen, SvJT 1978 s. 592.

i fråga där förslag till beslut *inte* enligt ABL alltid måste medfölja kallelsen. Därefter diskuteras förslag till beslut där ABL alltid kräver att förslag till beslut medföljer kallelsen.

6.2 ICKE-OBLIGATORISKT FRAMLAGT FÖRSLAG TILL BESLUT

Här behandlas den situation då kallelsen medföljs av det huvudsakliga innehållet i ett förslag enligt 7 kap. 24 § 2 st. första meningen. Detta gäller enbart om det finns ett förslag i förväg. Jag benämner innehållet enligt 7 kap. 24 § 2 st. det *allmänna innehållskravet*. Ett i förväg presenterat förslag kan röra allehanda frågor såsom val av styrelseledamöter och revisorer eller arvoden till dessa. Om det i förväg finns ett framlagt förslag ska det huvudsakliga innehållet återges i kallelsen enligt 7 kap. 24 § 2 st. Om det huvudsakliga innehållet inte återges i kallelsen kan beslutet upphävas, vilket var fallet i Svea hovrätts dom av den 21 december 2006 i mål nr T 9547-05, som presenterats ovan i avsnitt 4.2.

I denna situation kan stämman fatta beslut i frågor där förslag till beslut förs fram först på stämman, eftersom ABL inte kräver att förslag presenteras i förväg.⁹⁹ Det är enbart om det finns ett förslag före stämman som det huvudsakliga innehållet i förslaget ska medfölja kallelsen. En aktieägare kan begära att få ett ärende upptaget på dagordningen i kallelsen utan att bifoga något förslag. Aktieägaren kan sedan föra fram förslaget till beslut på bolagsstämman och på det sättet överrumpla övriga aktieägare.¹⁰⁰ Detta förutsätter att det framlagda förslaget går att härleda till ett i dagordningen korrekt angivet ärende.¹⁰¹

Vad beträffar det allmänna innehållskravet anförde Johansson i sin avhandling från 1990 att stämmans beslutsfattande inte påverkas av innehållet i förslaget. Stämman kan anta ett reviderat förslag eller fatta ett annat beslut i ärendet. Enligt denna uppfattning är det enbart ärendet som påverkar stämmans beslutsfattande och inte beslutsförslaget.¹⁰² Min uppfattning är att flertalet delar Johanssons åsikt om att ett i förväg framlagt förslag, utan att ABL kräver sådant framläggande, inte förhindrar stämman att anta ett avvikande beslut. Skog menar att det *torde* vara på det viset.¹⁰³ Unger verkar dela denna uppfattning, liksom Båvestam, Beyer och Rodhe.¹⁰⁴

⁹⁹ Unger (2014) s. 196.

¹⁰⁰ Beyer (2005) s. 50.

¹⁰¹ Beyer (2005) s. 49.

¹⁰² Johansson (1990a) s. 188; Båvestam (2014) s. 45.

¹⁰³ Skog (2014) s. 175.

¹⁰⁴ Unger (2014) s. 193 ff.; Båvestam (2014) s. 46; Beyer (2002) s. 325; Rodhe (1990) s. 189.

Det är viktigt att notera att Johansson och Rodhe kommenterade ABL från 1975 som inte innehöll något allmänt innehållskrav. Det är inte givet att samma åsikter hade framförts i dag när ett sådant krav föreligger.

Nerep och Samuelsson tycks i sin kommentar till ABL dock anse att stämman är bunden vid förslag till beslut även om ABL inte kräver att förslaget i förväg ska redovisas.¹⁰⁵ En ändring av det huvudsakliga förslagsinnehållet, efter det att kallelsen utfärdats, kan leda till att 7 kap. 26 § om fel i kallelse blir tillämplig, eller att grund för klander föreligger.¹⁰⁶

Nereps och Samuelssons position vinner visst stöd i förarbetena. I prop. 1975:103 s. 400 f. och SOU 1971:15 s. 233 uttalas att det inte går att fatta beslut som innebär en reell avvikelse från framlagt förslag. Dessa uttalanden görs dock i förhållande till ett obligatoriskt framlagt förslag. I prop. 2004/05:85 s. 299 och SOU 2001:1 s. 252 nämns att det inte är möjligt att göra en reell avvikelse från i förväg framlagda förslag. Dessa uttalanden görs *inte* i förhållande till obligatoriskt framlagda förslag. Detta skulle enligt min uppfattning tala för att även i de fall då det inte finns krav enligt ABL att lägga fram förslag, anses förslagens innehåll påverka stämmans beslutsfattande genom att en reell avvikelse inte accepteras.

Jag menar att Nereps och Samuelssons ståndpunkt även är i linje med ändamålet bakom införandet av kravet att ange huvudsakligt innehåll av förslag i kallelsen, nämligen att stärka aktieägarskyddet. Lagstiftaren ville ge aktieägarna bättre förutsättningar att förbereda sig inför stämman än tidigare, då något krav på att återge innehåll av framlagda förslag inte existerade.¹⁰⁷ Aktieägarskyddet riskerar att erodera om det är möjligt att på stämman avvika från ett förslag. Detta skulle kunna öppna upp för överrumplande beslut. I samband med att kravet att ange huvudsakligt innehåll vid i förväg framlagda förslag uppställdes, uttalade lagstiftaren följande (mina kursiveringar):

Bestämmelserna om kallelsens innehåll ställer således endast i vissa fall krav på att innehållet i styrelsens förslag redovisas i kallelsen. *Det har ifrågasatts om detta ger aktieägarna rimliga möjligheter att förbereda sig för stämman.* Inte heller innefattar bestämmelserna

¹⁰⁵ Nerep, Adestam och Samuelsson, Aktiebolagslag (2005:551) 7 kap. 24 §, Lexino 2013-02-01 (hämtad 2016-08-01), (www.karnovgroup.se).

¹⁰⁶ Nerep, Adestam och Samuelsson, Aktiebolagslag (2005:551) 7 kap. 24 §, Lexino 2013-02-01 (hämtad 2016-08-01), (www.karnovgroup.se).

¹⁰⁷ Prop. 1997/98:99 s. 237.

något krav på att det förslag till dagordning som skall läggas fram vid stämman är identiskt med ärendeförteckningen i kallelsen.

Regeringen anser att det bör ställas *högre krav* än nu på det beslutsunderlag som tillhandahålls aktieägarna i samband med kallelsen. Utan ett tillräckligt fylligt beslutsunderlag har många aktieägare svårt att utöva något praktiskt inflytande över bolaget. Kallelsen bör därför innefatta en redogörelse för det huvudsakliga innehållet av de förslag som skall behandlas på stämman.¹⁰⁸

Jag uppfattar att lagstiftaren anser att det tidigare gällande skyddet var undermåligt. Om det skulle vara möjligt att revidera framlagda förslag skulle det innebära att någon reell förändring gentemot tidigare lagstiftning inte skulle föreligga. Om avvikelse tillåts kan därför inte kraven anses vara *högre* än tidigare.

Jag menar att det inte framgår tydligt av vare sig lag eller förarbeten huruvida det allmänna innehållskravet är bindande för stämman, vilket kan vara problematiskt. En aktieägare kan bestämma sig för att inte delta på grund av att det framlagda förslaget anses vara acceptabelt. Om stämman beslutar att revidera det framlagda förslaget har aktieägaren inte haft möjlighet att utnyttja sitt inflytande. Om däremot enbart ärendet anges utan förslag måste aktieägaren mer uppmärksamt bevaka sina intressen eftersom denne inte vet vilket beslut som kommer läggas fram och borde därför besöka stämman.

Om det framlagda förslaget inte skulle anses bindande skapar detta även problem då en aktieägare önskar poströsta eller rösta via ombud. Vid poströstning anges ett ja eller nej till förslaget. Ett ombud är förmodligen försedd med samma instruktioner. Dessa instruktioner blir verkningslösa om det framlagda förslaget ändras på stämman.

Jag är av den uppfattningen att förslag som presenteras i förväg utan krav i ABL begränsar stämmans beslutsfattande genom att stämman enbart kan rösta ja eller nej till förslaget. Eftersom förslag som presenteras i förväg utan krav i ABL inte omfattas av just ett sådant krav, kvarstår dock möjligheten att lägga fram andra förslag på stämman. Detta skapar en ambivalent ordning där i förväg framlagda förslag inte väsentligen får revideras men där det samtidigt är möjligt att presentera nya fristående avvikande förslag i samma ärende. Att det inte torde gå att göra reella avvikelser i förslag till beslut utan krav enligt

108 Prop. 1997/98:99 s. 106.

ABL grundar jag framförallt på de uttalanden som gjorts i förarbetena, där det inför införandet av den nya ABL 2005 uttalades att det inte är möjligt att göra reella avvikelser i framlagda förslag, oaktat om det är förslag till beslut som alltid måste presenteras i förväg. Dessa uttalanden gjordes inte i anslutning till de fall då ABL kräver att förslag läggs fram i förväg, utan generellt, vilket borde innebära att de omfattar alla förslag som presenterats i förväg. Lagstiftaren har infört regeln för att förbättra skyddet för aktieägare. Skyddet skulle inte vara bättre än tidigare om reella avvikelser i framlagda förslag accepterades. Samtidigt kan stämmans bundenhet vid ett framlagt förslag undvikas genom att helt enkelt inte framlägga något förslag i förväg utan enbart ange ärendet. Dessutom finns möjligheten kvar att genom samtliga aktieägares samtycke frångå i förväg framlagda förslag.

6.3 OBLIGATORISKT FRAMLAGT FÖRSLAG TILL BESLUT

Enligt 7 kap. 24 § 2 st. och 4 st. ska de ärenden som anges nedan alltid i förväg åtföljas av ett förslag till beslut i kallelsen om det på stämman ska beslutas i ärendet.¹⁰⁹ Även bolagsordningen kan innehålla bestämmelser om ärenden som kräver att förslag i förväg måste presenteras i kallelsen.¹¹⁰

- 1) ändring av bolagsordning
- 2) nyemission av aktier
- 3) emission av teckningsoptioner
- 4) emission av konvertibler
- 5) vissa riktade emissioner
- 6) vinstutdelning
- 7) förvärv eller överlåtelse av egna aktier
- 8) minskning av aktiekapitalet
- 9) likvidation

Beträffande dessa ärenden är det inte möjligt att lägga fram ett förslag till beslut först på stämman.¹¹¹ Det kan dock tänkas att det i en situation är möjligt: om styrelsen i förväg har presenterat ett förslag till beslut som dras tillbaka och stämman inte beslutar att ärendet ska utgå ur dagordningen, har aktieägare rätt att på stämman föra fram förslag till beslut som inte angivits i förväg.¹¹²

Här ska diskuteras om stämmans beslutsfattande begränsas i den meningen att stämman endast antingen kan rösta ja eller nej till dessa förslag, eller om

¹⁰⁹ Unger (2014) s. 195 f.

¹¹⁰ Unger (2014) s. 196.

¹¹¹ Beyer (2005) s. 50.

¹¹² Beyer (2002) s. 328.

ett reviderat förslag kan antas. Som utgångspunkt gäller att för ärenden där kravet finns att förslaget ska presenteras före stämman är det inte möjligt att fatta beslut som innebär en reell avvikelse från det förslag som redovisats i kallelsen.¹¹³ För dessa ärenden är huvudregeln att stämman kan rösta ja eller nej till förslaget och att ett positivt beslut inte får avvika i sak från det framlagda förslaget.¹¹⁴ De principer som diskuteras här kan även appliceras på det som sagts i avsnitt 6.2, om man i likhet med mig anser att det inte går att göra reella avvikelser i framlagda förslag.

Angående att hålla förslag tillgängliga i förväg har lagstiftaren intagit positionen att framlagda förslag inte ska kunna ändras i sådan utsträckning att en *reell avvikelse* eller *substantiell ändring* föreligger. Innebörden är att språkliga och redaktionella ändringar tolereras.¹¹⁵ Denna princip härleds ur de förarbetsuttalanden som presenterats ovan i avsnitt 6.1. Dessa förarbetsuttalanden tolkas i regel strängt.¹¹⁶

För att illustrera vad som innebär en substantiell ändring eller reell avvikelse av förslagsinnehållet använder Johansson respektive Nerep och Samuelsson val av styrelseledamot. Om det i kallelsen anges ett specifikt namn (*val av Stefan Persson till styrelseledamot*) kan stämman inte välja någon annan än den namngivna personen. Om däremot enbart ärendet *val av styrelseledamot* finns i kallelsen kan stämman fritt välja person.¹¹⁷

Bland praktiker har möjligheten att avvika från dessa typer av förslag diskuterats. Här återfinns en mer tillåtande inställning till avvikelser i framlagda förslag. Vissa menar att det är möjligt att göra giltiga *inskränkande* avvikelser i framlagda förslag enligt teorin om att det större innefattar det mindre. Det har anförts att om en revidering av ett framlagt förslag inte innebär att en aktieägars ställning försämras kan det ifrågasättas om det finns något skyddsvärt intresse för aktieägarna. En tillämpning som inte tillåter någon avvikelse skulle till och med kunna medföra negativa konsekvenser för en aktieägare.¹¹⁸ Om förslaget genomgår en inskränkande justering och förslaget inte är till aktieägarnas nackdel kan det ifrågasättas om inte aktieägarnas

113 Prop. 1975:103 s. 400 f.; SOU 1971:15 s. 233; Båvestam (2014) s. 46.

114 Unger (2014) s. 197.

115 Prop. 1975:103 s. 400 f.; SOU 1971:15 s. 233; Johansson (1990a) s. 188.

116 Beyer (2002) s. 325.

117 Johansson (1990a) s. 189; Nerep, Adestam och Samuelsson, Aktiebolagslag (2005:551) 7 kap. 24 §, Lexino 2013-02-01 (hämtad 2016-08-01), (www.karnovgroup.se).

118 Mats Dahlberg, Möjligheten att vid bolagsstämma ändra i ett framlagt förslag, NTS 2008:1 s. 119.

intresse ändå har tillgodosetts i tillräcklig mån.¹¹⁹ Enligt denna princip ska ett ändrat förslag accepteras av stämman om ändringen inte medför att något skyddsvärt intresse för aktieägaren träds förnär och om ändringen ryms inom det ursprungliga förslaget. Denna princip skulle ge ett flexibelt beslutsfattande och skulle vara mer ändamålsenlig i relation till aktieägarna.¹²⁰

Unger menar att det är möjligt att göra inskränkande ändringar i förslag om *minoritetsutdelning*, *annan vinstutdelning*, *bolagsändring* i vissa fall, *avstämningsdag* i avstämningsbolag samt *datum för utbetalning* i bolag som inte är avstämningsbolag.¹²¹

Visst stöd för att acceptera en princip om inskränkande avvikelser återfinns i ett förarbetsuttalande om riktlinjer för ersättning till ledande befattningshavare i noterade bolag (min kursivering):

Om bolagsstämman röstar nej till styrelsens förslag till riktlinjer, kan styrelsen eller en aktieägare i regel lägga fram ett eller flera nya förslag. Utrymmet för stämman att, på förslag från en aktieägare, besluta om riktlinjer som uppenbarligen är *mer* kostnadskrävande för bolaget än de riktlinjer som styrelsen har föreslagit torde dock vara begränsat [...].¹²²

Uttalandet ger stöd för att acceptera inskränkande avvikelser. Samtidigt kan inte betydelsen av detta uttalande tillmätas allt för stor betydelse för en sådan princip. Uttalandet görs i anslutning till en specifik bestämmelse och kan enligt mig inte tillskrivas en generell tillämpning, särskilt inte då lagstiftaren tydligt uttalat att reella avvikelser inte accepteras.¹²³

Jag menar att det kan vara problematiskt att bedöma om inte även en inskränkande avvikelse kan strida mot aktieägares intressen. När det exempelvis gäller ersättning till ledningen kan det mycket väl tänkas att en aktieägare inte vill se en inskränkande begränsning av förslaget. Aktieägaren vill möjligen att den högsta möjliga ersättningen ska utgå för att bolaget ska kunna locka till sig de mest kompetenta företagsledarna. Ett lägre ersättningsbelopp skulle då inte tillgodose detta intresse.¹²⁴

119 Dahlberg (2008) s. 120.

120 Dahlberg (2008) s. 123.

121 Unger (2014) s. 197 ff.

122 Prop. 2005/06:186 s. 63.

123 Jfr Erik Sjöman, Beslutsförslag och avvikande beslut vid bolagsstämma, NTS 2008:3 s. 48 f.

124 Sjöman (2008) s. 49.

Om principen att acceptera inskränkande avvikelser appliceras på exempelvis beslut om nyemission uppstår problem. Om det beslutas om ett mindre nyemissionsbelopp än det föreslagna och det nya lägre beloppet fastställs på stämman kan det utgöra en reell avvikelse om syftet med emissionen är att anskaffa kapital till ett visst ändamål. Detta syfte kan då kanske inte uppnås med det lägre beloppet.¹²⁵ Vid nyemissioner är det dessutom svårt att bedöma om ett nytt reviderat förslag rymms inom det ursprungliga, eftersom parametrarna är beroende av varandra och det därmed är komplicerat att avgöra vad som utgör en inskränkande avvikelse.¹²⁶

Om ett förslag till beslut om ändring av bolagsordningen t.ex. innehåller ändring av antalet styrelseledamöter från sju till nio, skulle stämman kunna acceptera ett reviderat förslag om åtta, enligt principen om att det större innefattar det mindre. Unger uppger emellertid att han ”[...] ytterst motvilligt skulle erkänna det eller tillämpa det.”¹²⁷ Samtidigt får jag intrycket att han accepterar en sådan revidering. Unger menar att aktieägaren i förväg inrättar sig efter att stämman antingen avslår eller beviljar förslaget och att en aktieägare därför även kan tolerera allt där emellan.¹²⁸ Om beslutet blir åtta skulle detta kunna innebära att maktbalansen mellan olika ägargrupper i styrelsen skiftar. En aktieägare skulle mycket väl kunna motsätta sig att valet faller på åtta.

Liknande resonemang kan föras kring ändring av verksamhetsföremålet i bolagsordningen. Om förslaget innehåller ett tillägg om tre nya verksamhetsgrenar diskuterar Unger möjligheten att enbart ett eller två av förslagen kan accepteras. Här kan dock enligt Unger principen om att det större innefattar det mindre inte tillämpas eftersom en aktieägare kan tänkas acceptera enbart vissa av de nya verksamhetsgrenarna. Ett sådant förslag ska därför antingen bifallas eller avslås.¹²⁹

Rörande vinstutdelning påtalas av Unger att föreslagen utdelning inte måste väljas. Om t.ex. föreslagen utdelning är 7 kr per aktie, kan allt mellan 0 och 7 tolereras enligt principen om inskränkande avvikelser.¹³⁰ Min uppfattning är att det inte utan vidare kan antas att en aktieägare accepterar detta. Det kan finnas en rad anledningar till att en aktieägare inte

125 Beyer (2002) s. 326.

126 Dahlberg (2008) s. 122.

127 Unger (2014) s. 175.

128 Unger (2014) s. 175.

129 Unger (2014) s. 176.

130 Unger (2014) s. 71.

önskar ett lägre belopp. Det skulle även kunna tänkas att ett reviderat beslut medför en kurspåverkan för aktiemarknadsbolag eller att borgenärer har synpunkter på utdelningsbeloppet.

Att anta en ordning som tillåter inskränkande avvikelser kan leda till att lagens syfte om att ge aktieägare möjlighet att förbereda sig inför en bolagsstämma undergrävs.¹³¹ Det kan dessutom vara svårt att fastställa om en avvikelse träder några beaktansvärda aktieägarintressen förnär. Därför bör avvikande förslag behandlas med försiktighet. Även en inskränkande avvikelse kan vara reell från aktieägarskyddssynpunkt.¹³² Att objektivt bedöma om en ändring är till nackdel för en aktieägare är i regel svårt.

Om principen att framlagda förslag inte kan ändras så att en reell avvikelse föreligger ska tillämpas, innebär detta att ett förslag i förväg måste förankras hos aktieägarna för att säkerställa att förslaget kan erhålla erforderlig majoritet på stämman. Detta främjar aktieägarnas inflytande över förslaget men är praktiskt svårt att genomföra i större bolag.¹³³

Det är möjligt att det i praktiken på bolagsstämmor förekommer inskränkande avvikelser enligt ovan, men det kan enligt min mening inte anses vara förenligt med aktieägarskyddets syfte i ABL. Lagstiftaren anser att dessa frågor är särskilt skyddsvärda och har därför valt att kräva att förslag läggs fram i förväg. Att tillåta reella avvikelser eroderar aktieägarskyddet. När det gäller post-röstning och röstning via ombud kan det också skapa problem om avvikelser tolereras eftersom röstningsinstruktioner i form av ja eller nej blir verkningslösa om förslaget ändras. Att utan stöd i lag, utan entydig vägledning från förarbeten och med en delad syn i doktrin anta en generell regel som accepterar inskränkande avvikelser är inte möjligt. Jag har samtidigt förståelse för att särskilt praktiker gärna ser en mer flexibel lösning på dessa frågor eftersom aktiebolagsrätten som påpekats ska verka som olja och inte sand i det bolagsrättsliga maskineriet.¹³⁴

7. AVSLUTNING

Utän en i allt väsentligt korrekt kallelse med dagordning samt ett fullgott beslutsunderlag har en aktieägare i allmänhet svårt att utöva något praktiskt inflytande över ett aktiebolag och utnyttja sin aktierätt. Därför har

¹³¹ Sjöman (2008) s. 49.

¹³² Sjöman (2008) s. 50.

¹³³ Dahlberg (2008) s. 123.

¹³⁴ Beyer och Bävestam (2008) s. 12.

dagordningen och framlagda förslag en begränsande effekt för bolagsstämmans möjligheter att fatta beslut.

Bakom dagordningens och framlagda förslags begränsande effekt finns ett klart syfte hos lagstiftaren att skydda aktieägare från överrumplande beslut. Till detta kommer syftet att stimulera till en aktiv ägarfunktion. Som huvudregel gäller att stämman inte kan besluta i ärenden som inte har angetts i dagordningen. Bolagsstämman har inte heller, menar jag, möjlighet att fatta avvikande reviderade beslut i förhållande till i förväg framlagda förslag. Det är enligt min mening inte möjligt att besluta om en utdelning om 6 kr (eller för den delen 4 kr) per aktie om det i förväg framlagda förslaget föreslår 5 kr per aktie. Formella felaktigheter har dock ingen betydelse för ett besluts giltighet om den formella felaktigheten inte påverkar beslutet.

Beträffande möjligheterna att besluta i ärenden som inte återfinns i dagordningen innehåller 7 kap. 26 § tydligt angivna undantag för den rättsliga ramen. Några större problem att utröna gränserna föreligger inte. De främsta gränsdragningsproblemen uppstår kring närbesläktade ärenden till korrekt angivna ärenden. Undantaget för dessa ärenden ska dock tillämpas restriktivt och får därmed inte någon större praktisk betydelse.

Vad avser stämmans möjligheter att revidera i förväg framlagda förslag saknar ABL uttryckligt innehåll. Däremot finns det vissa vägledande uttalanden i förarbeten och doktrin. Vad gäller bundenheten till framlagda förslag är jag av uppfattningen att dessa i hög grad binder stämman. Angående förslag till beslut som inte måste framläggas i förväg är det dock möjligt att på stämman lägga fram nya förslag. Om det tillåts att göra reella avvikelser från framlagda förslag undergrävs syftet med lagstiftningen – att skydda aktieägare från överrumplande beslut. Dessutom skulle det kunna uppstå problem vid poströstning och omröstning via ombud. Om en aktieägare inte ges möjlighet att utöva sitt inflytande och sin rösträtt på stämman undergrävs aktieägarrätten.

Det största problemet med att acceptera en ordning som möjliggör inskränkande avvikelser är att det inte går att objektivt fastställa om ett inskränkande förslagsinnehåll är negativt för en aktieägare. Osäkerheten är för stor för att utan stöd i lag eller förarbeten dra det så långt att det skulle vara möjligt att uppställa en regel som tillåter inskränkande avvikelser. Detta gäller särskilt då bestämmelserna om dagordningens och framlagda förslags innehåll är uppställda i aktieägarnas intresse. Frågan är också vilka fördelar en ordning med inskränkande avvikelser skulle medföra. Det skulle säkerligen skapa ett mer flexibelt beslutsfattande på stämman. Samtidigt kräver den motsatta

ordningen, som jag förespråkar, högre krav på förberedelse inför stämman vilket kan vara önskvärt. Det förstärker aktieägarskyddet och ökar aktiviteten för att förankra förslag i förväg. Det senare kan vara positivt utifrån målet att stimulera till en aktiv ägarfunktion.

Om oklarheter kring dessa frågor uppstår på en bolagsstämma krävs det en väl skickad ordförande som kan hantera problematiken. Utan tydligt stöd i lag kring frågan att avvika från framlagda förslag kan det vara svårt att utöva uppdraget som stämмоordförande. Det kan även vid en klandertalan vara svårt för domstolen att fastställa gränserna.

Dagordningens och framlagda förslags innehåll som begränsande funktion av stämmans beslutsfattande ger aktieägarna ett reellt inflytande. Det ska samtidigt uppmärksammas att en aktieägars inflytande i bolaget ytterst givetvis styrs av storleken på innehavet och antalet röster. Det ska även påpekas att oaktat vad som diskuterats om stämmans beslutsfattande i förhållande till ärenden och förslag i kallelsen är det möjligt att genom principen om samtliga aktieägars samtycke frånga reglerna. Detta sker ofta i mindre bolag där bolagsstämman genomförs per capsulam.¹³⁵

Jag föreställer mig att en bolagsstämma i de allra flesta fall är ett väl regisserat skådespel där oväntade händelser sällan förekommer. Samtidigt är inte det något lagstiftaren bör ta hänsyn till när aktiebolagsrättsliga regler arbetas fram. Min uppfattning är att lagstiftningen kring stämmans beslutsfattande i förhållande till särskilt framlagda förslag inte är tydlig. Lagstiftaren har identifierat problematiken med överraskande förfaranden vid bolagsstämman. Rörande i förväg framlagda förslag är det dock en osäker miljö aktieägarna rör sig i. Här har lagstiftaren inte presenterat en gångbar lösning. Det hade varit önskvärt att lagstiftningen tydligt adresserade frågan i vilken utsträckning framlagda förslag påverkar stämmans beslutsfattande.

135 En bolagsstämma per capsulam genomförs utan ett sammanträde. Sammanträdet kan ersättas av ett protokoll som cirkuleras för insamling av signaturer.